

DEINSTYTUCJONALIZACJA - A NOWY SPOSÓB FUNKCJONOWANIA DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ

CZYM JEST PROCES DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG?

Termin deinstytucjonalizacja jest stosowany już od ponad pięćdziesięciu lat. Pierwotnie dotyczył zmian w funkcjonowaniu systemu wsparcia osób starszych w domach opieki oraz zmiany sposobu prowadzenia terapii w ośrodkach zamkniętych w Stanach Zjednoczonych. Dzisiaj stosowany jest powszechnie, a obecnie kojarzony z wytycznymi Unii Europejskiej dotyczącymi problematyki rozwoju usług społecznych i zdrowotnych. Właśnie „Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”, definiują ten proces jako: *„...proces rozwoju usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności (również profilaktycznych), które mają wyeliminować konieczność opieki instytucjonalnej”*. Zatem proces ten powinien prowadzić do powszechnego dostępu do usług świadczonych w środowisku zamieszkania, gdyż tylko nieograniczony dostęp do szerokiego spektrum interdyscyplinarnych usług środowiskowych może wpłynąć na zmniejszenie popytu na usługi stacjonarnej opieki długoterminowej. W naszym kraju, dostęp do usług społecznych w środowisku zamieszkania jest nadal niewystarczający, dlatego niejednokrotnie, niezaspokojenie potrzeb człowieka w środowisku, skutkuje skierowaniem osoby do domu pomocy społecznej lub innej placówki opiekuńczej. Dlatego konieczne jest również umożliwienie obecnym mieszkańcom domów pomocy społecznej powrotu do społeczności, jeżeli spełniają oni przesłanki w tym zakresie. Dotyczy to przede wszystkim domów o profilu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z niepełnosprawnością intelektualną lub z niepełnosprawnością fizyczną.

PROCES DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W POLSCE POWINIEN PROWADZIĆ W KIERUNKACH:

- 1. ROZWOJU LOKALNYCH, POWSZECHNYCH I ZINDYWIDUALIZOWANYCH USŁUG, W TYM USŁUG O CHARAKTERZE ZAPOBIEGAJĄCYM, KTÓRE MOGĄ OGRANICZYĆ KONIECZNOŚĆ OPIEKI INSTYTUCJONALNEJ,**
- 2. USAMODZIELNIENIA MIESZKAŃCÓW DPS, KTÓRZY SĄ W STANIE FUNKCJONOWAĆ POZA INSTYTUCJĄ,**
- 3. SKOORDYNOWANIA WSZYSTKICH RODZAJÓW USŁUG SPOŁECZNYCH ZE ZDROWOTNYMI,**
- 4. ZABEZPIECZENIA USŁUG STACJONARNEJ OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ, JAKO OSTATNIEGO I NAJMNIEJ POŻĄDANEGO ELEMENTU SYSTEMU WSPARCIA.**

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ W POLSCE

Domy pomocy społecznej są specjalistycznymi placówkami opieki całodobowej świadczącymi usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Domy pomocy społecznej mogą również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogą funkcjonować samodzielnie w codziennym życiu, a którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, we własnym środowisku zamieszkania.

Działalność domów pomocy społecznej jest działalnością reglamentowaną. Oznacza to konieczność pozyskania przez podmiot prowadzący stosowanego zezwolenia, właściwego miejscowo wojewody, po spełnieniu przez podmiot wymogów standardów oraz spełnieniu innych wymogów prawnych.

Domy pomocy społecznej w zależności od zakresu działalności dzielą się na: ponadgminne - prowadzone przez powiaty lub miasta na prawach powiatu oraz na domy gminne - prowadzone przez gminy. Podmiotem prowadzącym dom pomocy społecznej może być samorząd lub na zlecenie samorządu podmiot niepubliczny. Dopuszcza się prowadzenie domu pomocy społecznej przez podmioty niepubliczne bez zlecenia samorządu, ale są to przypadki jednostkowe.

liczba domów - 826

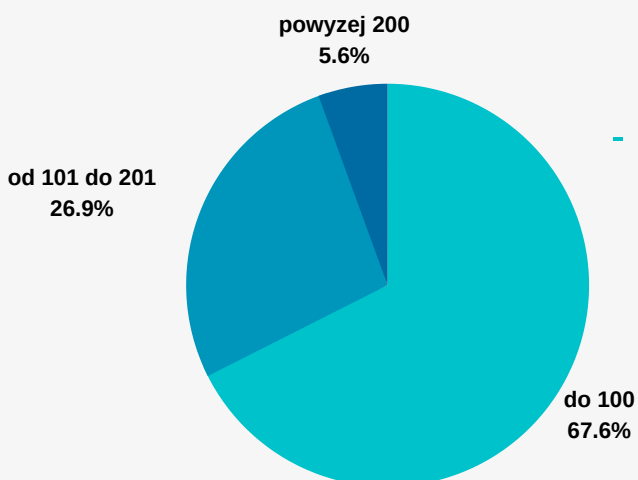

liczba miejsc - 81 004

liczba osób - 76 133

Źródło:
dane MRiPS na dzień 31 grudnia 2020r.

STRUKTURA DPS - WEDŁUG LICZBY MIEJSC STATUTOWYCH

Z danych wynika jednoznacznie, iż zdecydowana większość DPS w Polsce posiada do 100 miejsc statutowych.

MIEJSCE DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ W SYSTEMIE REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W PROCESIE DEINSTYTUCJONALIZACJI

PRIORYTETEM WSPARCIE RODZINY

PONIEWAŻ RODZINA JEST NATURALNYM MIEJSCEM FUNKCJONOWANIA I ŻYCIA CZŁOWIEKA, DLATEGO SYSTEM REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH UKIERUNKOWANY BĘDZIE NA WSPARCIE RODZINY. RODZINA BĘDZIE MOGŁA KORZYSTAĆ Z WIELU DEDYKOWANYCH FORM WSPARCIA ZARÓWNO USŁUGOWEGO, JAK I INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH. TWORZONE BĘDĄ SYSTEMOWE ROZWIĄZANIA POZWALAJĄCE GODZIĆ ROLE ZAWODOWE Z OPIEKĄ NAD OSOBAMI STARSZYMI I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI. WSPARCIE RODZINY - TO PODSTAWOWY PRIORYTET ROZWOJU USŁUG.

ROZWÓJ USŁUG W ŚRODOWISKU

WSPARCIE RODZINY I OSOBY STARSZEJ BĄDŹ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ODBYWAĆ SIĘ BĘDZIE POPRZECZ ROZWÓJ SKOORDYNOWANYCH NA POZIOMIE GMINY USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH. UPOWSZECHNIONE ZOSTANĄ USŁUGI W ŚRODOWISKU ZAMIESZKANIA TAKIE JAK: USŁUGI OPIEKUŃCZE, ASYSTENCJA OSOBISTA, MIESZKANIA WSPOMAGANE, OŚRODKI WSPARCIA, W TYM SPECJALISTYCZNE, USŁUGI TRANSPORTOWE, INNE WEDŁUG POTRZEB.

DPS JAKO OSTATNI ELEMENT SYSTEMU

STACJONARNE USŁUGI OPIEKI CAŁODOBOWEJ BĘDĄ STANOWIŁY OSTATNI ELEMENT SYSTEMU WSPARCIA. DZIAŁANIA SKOORDYNOWANYCH SYSTEMÓW ŚWIADCZENIA USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH, BĘDĄ MIAŁY NA CELU UNIKNIĘCIE SYTUACJI, W KTÓREJ OSOBA BĘDZIE ZMUSZONA DO SKORZYSTANIA Z POMOCY INSTYTUCJI OPIEKI CAŁODOBOWEJ. NAJDROŻSZY I NAJMNIEJ POŻĄDANY ELEMENT SYSTEMU WSPARCIA.

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO DPS WEDŁUG PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH W POLSCE NA LATA 2021-2035:

AUDYT PLACÓWEK OPIEKI CAŁODOBOWEJ

WYKONANIE AUDYTU WSZYSTKICH INSTYTUCJI OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ W ZAKRESIE REALIZACJI PRAW WOLNOŚCIOWYCH OSÓB W NICH PRZEBYWAJĄCYCH.

DPS JAKO ELEMENT SYSTEMU OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ ZOSTANĄ WŁĄCZONE DO SYSTEMU OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ. STWORZONY ZOSTANIE KOMPLEKSOWY SYSTEM OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ OPARTY NA SKOORDYNOWANYCH USŁUGACH ŚRODOWISKOWYCH. POBYT W INSTYTUCJI OPIEKI CAŁODOBOWEJ BĘDZIE OSTATNIM ELEMENTEM SYSTEMU I BĘDZIE WYBOREM OSOBY KORZYSTAJĄCEJ Z SYSTEMU WSPARCIA, NICZYM NIE ZDETERMINOWANYM. OPRACOWANY ZOSTANIE MODEL STAŁEGO FINANSOWANIA SYSTEMU OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ, ZAPEWNIĄJĄCEGO MOŻLIWOŚĆ KORZYSTANIA Z WSPARCIA WSZYSTKICH OSÓB WYMAGAJĄCYCH POMOCY.

DPS JAKO ŚRODOWISKOWE CENTRUM USŁUG

PRZEKSZTAŁCANIE STACJONARNYCH PLACÓWEK OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ W PLACÓWKI REALIZUJĄCE USŁUGI ŚRODOWISKOWE, GDZIE OPIEKA STACJONARNA MOŻE BYĆ TYLKO OSTATNIM Z MOŻLIWYCH ELEMENTÓW WSPARCIA. OKREŚLONY ZOSTANIE WSKAŹNIK LICZBY MIEJSC STACJONARNYCH DO INNYCH USŁUG ŚRODOWISKOWYCH REALIZOWANYCH PRZEZ TE INSTYTUCJE.

ZMIANA STANDARDÓW W DPS, W TYM ROZWÓJ KADR

ZMIANA STANDARDÓW ŚWIADCZENIA USŁUG STACJONARNEJ OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ W ZAKRESIE WARUNKÓW BYTOWYCH, W TYM ZAPEWNIENIA WSZYSTKIM OSOBOM KORZYSTAJĄCYM Z USŁUG - MOŻLIWOŚCI ZAMIESZKANIA W POKOJACH JEDNOOSOBOWYCH. PRZEKSZTAŁCENIE ZAWODU OPIEKUNA W ZAWÓD SPECJALISTA DS. OPIEKI. NADANIE OKREŚLONYCH KOMPETENCJI ZAWODOWYCH, USTANOWIENIE STOPNI SPECJALIZACJI, CO POZWOLI NA ZMIANĘ WIZERUNKOWĄ ZAWODU OPIEKUNA. OKREŚLENIE MINIMALNYCH WYNAGRODZEŃ NA STANOWISKU SPECJALISTY DS. OPIEKI.

OKRESOWE BADANIE ZDOLNOŚCI OSÓB DO USAMODZIELNIENIA

REALIZOWANIE OBOWIĄZKU PRZEZ INSTYTUCJE OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ W ZAKRESIE OKRESOWEGO BADANIA MOŻLIWOŚCI USAMODZIELNIENIA OSOBY KORZYSTAJĄCEJ Z USŁUG INSTYTUCJI, A W PRZYPADKU STWIERDZENIA MOŻLIWOŚCI POWROTU DO ŚRODOWISKA, PODJĘCIE DZIAŁAŃ W TYM ZAKRESIE.

DWIE FORMUŁY DZIAŁALNOŚCI DOMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W SYSTEMIE ZDEINSTYTUCJONALIZOWANYCH USŁUG

FORMUŁA NR 1:

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ JAKO JEDNOSTKA SYSTEMU OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ

ZAKRES USŁUG:

Dom Pomocy Społecznej staje się jednostką, w której realizowane są usługi opieki długoterminowej skierowane do osób wymagających tego rodzaju wsparcia. W ramach działalności DPS realizuje skoordynowane usługi społeczne (opiekuńcze, pielęgnacyjne i wspomagające) wraz z usługami zdrowotnymi.

SPECYFIKA FUNKCJONOWANIA JEDNOSTKI:

Dom Pomocy Społecznej specjalizuje się w realizacji specjalistycznych usług skierowanych do wąskiej grupy osób przebywających w DPS w systemie pobytu całodobowego. Do DPS nie mogą już trafiać osoby, które nie wymagają co do zasady opieki długoterminowej. Domy specjalizują się w profesjonalnych, specjalistycznych i wąskich usługach ukierunkowanych na specyficzne potrzeby osób.

ZMIANY ORGANIZACYJNE:

W Domu Pomocy Społecznej nie funkcjonują co do zasady osoby sprawne, dlatego sposób funkcjonowania Domu musi być adekwatny do potrzeb mieszkańców. Wyposażenie Domu adekwatne do realizacji usług opieki długoterminowej, przystosowane do osób leżących, wymagających pełnego zakresu usług. Personel DPS stanowi kadra przygotowana do realizacji usług opieki długoterminowej w zakresie usług społecznych i zdrowotnych.

FORMUŁA NR 2:

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ JAKO ŚRODOWISKOWE CENTRUM WSPARCIA

ZAKRES USŁUG:

Dom Pomocy Społecznej staje się jednostką koordynującą i realizującą usługi społeczne i zdrowotne na określonym obszarze. Do zadań DPS będzie należało świadczenie wszystkich rodzajów usług społecznych skierowanych do konkretnej grupy osób - np. do osób starszych, dla których przykładowo będzie realizował: usługi opiekuńcze w środowisku zamieszkania, organizował usługi sąsiedzkie, prowadził w siedzibie jednostki dzienny ośrodek wsparcia, mieszkania chronione, organizował dowóz i przygotowanie posiłków oraz opiekę całodobową.

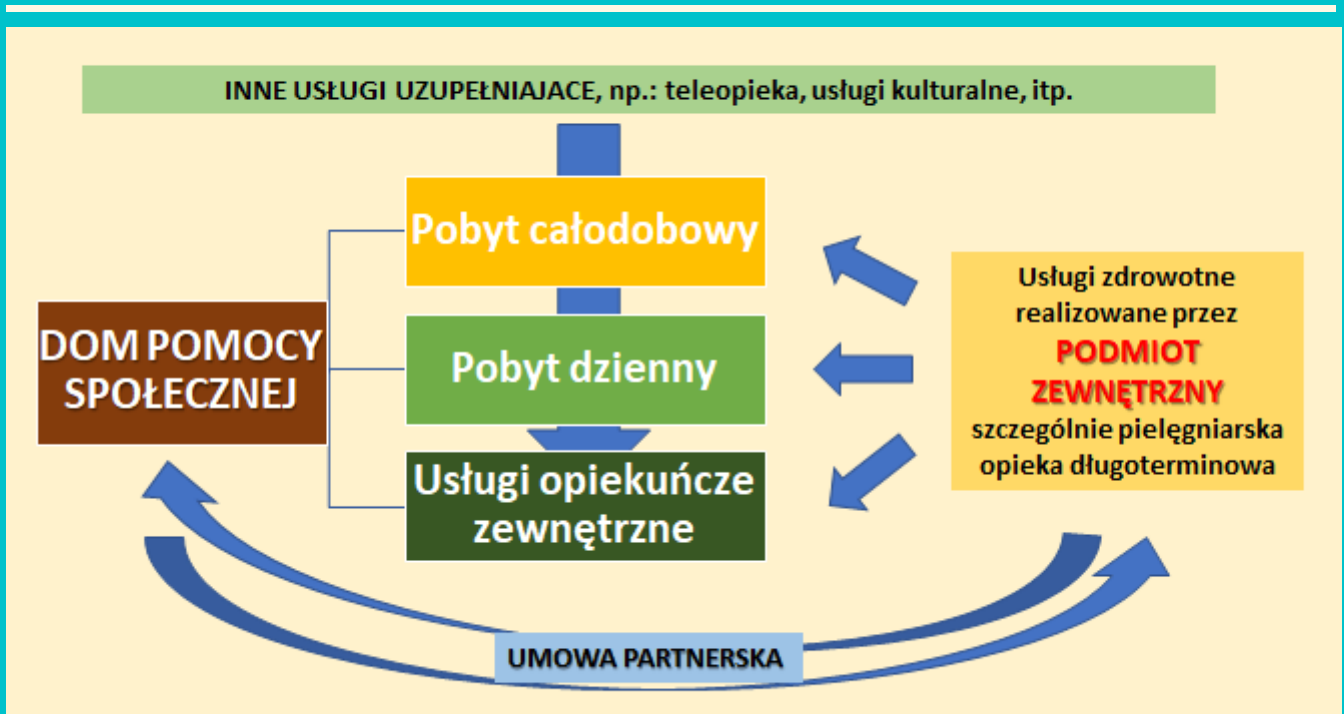
SPECYFIKA FUNKCJONOWANIA JEDNOSTKI:

W tej formule funkcjonowania, DPS zmienia się w jednostkę koordynującą całym zasobem usług społecznych i zdrowotnych na danym obszarze terytorialnym. Jednostka jest podmiotem otwartym, świadczy usługi zewnętrzne, realizuje je w środowisku zamieszkania osób, co powoduje, iż decyzja o zastosowaniu opieki całodobowej jest decyzją ostateczną, Koordynacja usług powoduje najbardziej optymalne wykorzystanie zasobów kadrowych, przy najlepszym z możliwych zaspokojeniu potrzeb klientów.

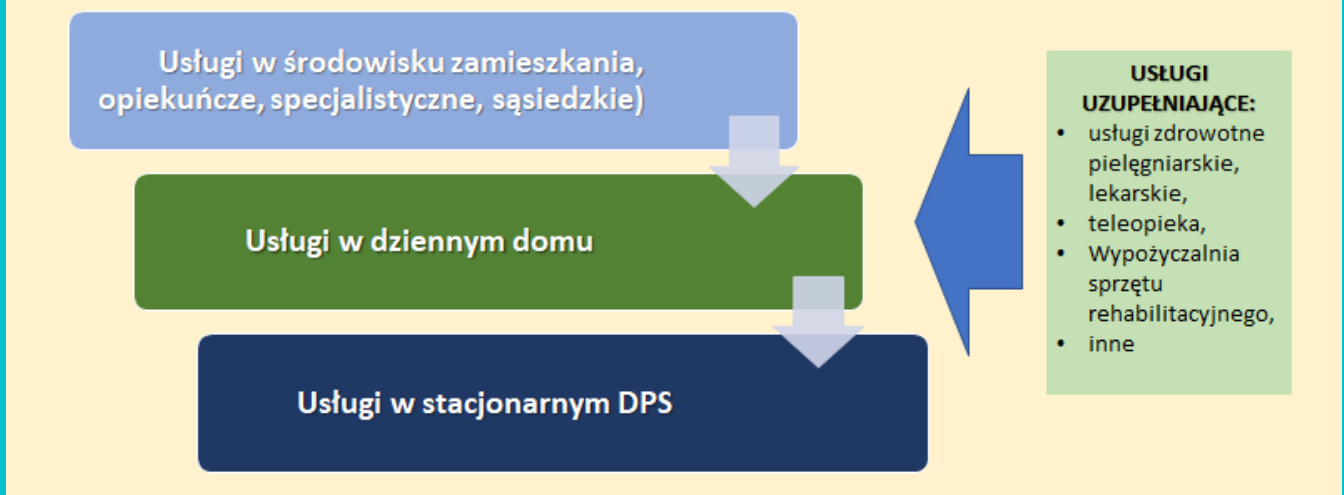
ZMIANY ORGANIZACYJNE:

Dom Pomocy Społecznej wymaga szeregu zmian organizacyjnych, w tym zmiany statutu w zakresie realizacji i koordynacji usług środowiskowych oraz zmiany struktury organizacyjnej. Następuje szerokie wkorzystanie zasobów własnych jednostki i rozbudowa infrastruktury służącej wsparciu.

SCHEMAT FUNKCJONOWANIA DPS JAKO ŚRODOWISKOWEGO CENTRUM WSPARCIA

Schemat gradacji usług

Dom Pomocy Społecznej w mieście na prawach powiatu dysponuje odpowiednią infrastrukturą:

- bazą rehabilitacyjną,
- zapleczem kuchennym,
- środkiem transportu,

Dysponuje też odpowiednią i wysoko wyspecjalizowaną kadrami. Jest świetnie zorganizowany i zarządzany. Zatem zasoby te należy wykorzystać na rzecz środowiska lokalnego. DPS staje się koordynatorem świadczeń wspierających co skutkuje bardziej racjonalnym wykorzystaniem kadr systemu pomocy społecznej i integracji społecznej i ochrony zdrowia.

Niestety taki sposób funkcjonowania DPS w powiecie ziemskim nie jest obecnie możliwy, gdyż wymaga to zmiany przepisów (prowadzenie DPS jest zadaniem powiatu, zaś usługi opiekuńcze - zadaniem gminy). Trwają prace legislacyjne mające na celu zmianę tego stanu rzeczy.